

Økonomi: Den lange bane

Radikale Venstre – *Den lange Bane*

- Et radikalt program for en økonomisk robust samfundsmodel

Indledning/udfordringer:

Med dette program vil vi udstikke retningen for, hvordan vi i Radikale Venstre ønsker at øge den økonomiske robusthed ved den danske samfundsmodel, og økonomisk fremtidssikre Danmark. Med udspring i socialliberale værdier kommer vi med en række målsætninger og konkrete forslag til, hvordan vi klarer os bedst i den internationale konkurrence, uddanner arbejdskraften og genetablerer både velfungerende kapitalmarkeder og balancen i den offentlige økonomi. Miljømæssige og sociale hensyn er også utroligt vigtige - i dette program er optikken dog primært økonomisk.

Udfordringer

Danmark befinder sig i dag i en verden, som i tiltagende omfang samarbejder og konkurrerer videnskabeligt, kulturelt, økonomisk og politisk. Kapital og arbejdskraft bevæger sig stadigt friere og ofte uden tilstrækkelig regulering. Global bevægelighed har positive velfærdsmæssige effekter, men har også de senere år haft betydelige negative finansielle og økonomiske konsekvenser. Det påvirker et lille land, der er meget afhængig af samhandel. Usikkerheden gælder også miljø-, klima- og ressourcemæssigt. De miljømæssige konsekvenser af et kraftigt velfærdsmæssigt opsving grundlagt på bl.a. fossile energikilder begynder nu at aftegne sig i klimaændringer og ressourceknaphed.

Der er et stigende pres på grundlaget for den danske samfundsmodel, som vi kender den. Driveren for vækst i Danmark, produktiviteten, stiger ikke i samme takt som i andre lande, og arbejdskraftudbuddet er generelt faldende. Vi konkurrerer med stadigt dygtigere og effektivere lande. Som verden udvikler sig, har vi ganske enkelt ikke råd til at fortsætte, som vi gør.

For at Danmark skal klare sig i den internationale konkurrence, nødsages den offentlige sektor til at støtte og samvirke med de private virksomheder om at optimere mulighederne for at uddanne arbejdskraften, fremskaffe billig kapital, bekæmpe de negative sider af det internationale finansmarked og genetablere balance i den offentlige økonomi.

Der er tegn på, at vores kultur, ønske om samfundsretning og opfattelse af samfundet har ændret sig over tid og i takt med ændringerne i vores omgivelser, men det er vores overbevisning, at grundlaget for den danske samfundsmodel er og fortsat skal være, at alle må bidrage med det, de kan, for at fællesskabet til gengæld er i stand til at levere de ydelser og stille de muligheder til rådighed for alle borgere, som vi som borgere kan forvente.

Prioritering er bydende nødvendig

De økonomiske udfordringer for Danmark og den danske samfundsmodel er blevet skitseret af bl.a. Velfærdskommissionen (2006), Skattekommissionen (2009) og Arbejdsmarkedskommissionen (2009). Udfordringerne tvinger os til at se på, hvilke prioriteringer vi skal foretage for økonomisk at fremtidssikre Danmark og den danske samfundsmodel. Det kan være prioriteringer for, hvilket skattheyderbetalt ydelsesniveau vi kan forvente, hvilke særlige initiativer vi må fokusere på for at

øge vores muligheder for samfundsøkonomisk vækst, og hvilke muligheder til borgerne, vi ønsker at samfundet primært skal fokusere på.

Disse prioriteringer skal ydermere tages under skyldigt hensyn til miljø, ressourcer samt samfundets svageste.

Holdninger og værdier:

Balance og bæredygtighed - ansvar og lige muligheder

Det socialliberale udgangspunkt er balancen mellem frihed og ansvar, individ og fællesskab. Målet er et i enhver forstand bæredygtigt samfund.

Vi har hver for sig og sammen et ansvar og en forpligtelse over for det samfundsmæssige fællesskab.

Derfor ser vi det som den enkeltes forpligtelse bedst muligt at bidrage til værdiskabelsen i samfundet - hvad enten det er igennem en øget eller mere effektiv arbejdsindsats. Flest mulig bør derfor stå til rådighed for arbejdsmarkedet, og vi må være indstillet på at være stadig dygtigere til at effektivisere vores arbejdsprocesser, især gennem innovation.

Vi ser det som et af samfundets ypperste mål at sikre lige muligheder for alle borgere uanset økonomisk formåen eller socialt ståsted. Men der skal være frihed til forskellighed. Således er økonomisk lighed heller ikke et mål i sig selv. Målet er at sikre en hjælpende hånd til de i vores samfund, der har aller mest behov for det. Deri ligger at sikre alle muligheden for et værdigt liv, bl.a. udtrykt ved at adgangen til et sundhedssystem af høj kvalitet er alles ret.

Nationalt og internationalt skal den danske økonomiske politik underordnes hensynet til Jordens eksistens og fremtid, dvs. at vi overalt bør sigte mod en global bæredygtighed med hensyn til klima, miljø og naturressourcer. Brugen af fossile brændstoffer skal udfases og erstattes af vedvarende energiformer. I den økonomiske politik bør det erindres, at Jordens forråd af råstoffer og andre ressourcer er begrænsede.

Produktivitet, velstand og robusthed - hele samfundets ansvar

Vi må som land stadig stræbe efter at øge produktiviteten - det betyder, at uddannelse og forskning er kernesatsningsområder. BNP-vækst er ikke det eneste mål for, hvor godt et samfund vi har. Et godt samfund tager også højde for miljømæssige og sociale aspekter. Et økonomisk højt velstandsniveau er dog en væsentlig forudsætning for at sikre alle borgere lige adgang til fælles ydelser af høj kvalitet og muligheder.

Styrkelsen af grundlaget for et velfærdsamfund er alles ansvar - både det offentlige, det private erhvervsliv og civilsamfundet. Det offentlige skal drives effektivt og skabe optimale rammer for værdiskabelsen i det private. Det private skal engageres i at tænke langsigtet. Både den offentlige og den private sektor skal endvidere erkende deres dybe gensidige afhængighed - ikke mindst i fælles opgaveløsninger. Endelig skal civilsamfundet gives optimale rammer for at kunne bidrage til det fælles samfundsprojekt.

Målsætninger:

Med udspring i socialliberale værdier skal robustheden af den danske samfundsmodel øges og Danmark økonomisk fremtidssikres med udgangspunkt i en række ambitiøse målsætninger. Målsætningerne bør være retningsgivende for de politiske visioner og den konkrete politik. Den bæredygtige langsigtede økonomiske politik skal understøtte miljømæssige hensyn.

Arbejdsmarkedet:

- Væksten i antallet af borgere på offentlig forsørgelse bør begrænses, og flest mulige bør tilskyndes og hjælpes til at finde lønnet beskæftigelse eller blive selvstændigt erhvervsdrivende.
- Over halvdelen af befolkningen skal være i beskæftigelse. (I dag er 47% af den samlede befolkning i arbejde (inklusive fleksjob og jobtræning). Børn under 15 (18%), folkepensionister (15%), privat forsørgede (4%), studerende samt sygemeldte og folk på barsel (5%) udgør tilsammen 42% af befolkning. 11% er på offentlig forsørgelse, hvilket omfatter jobparate (knap 4%) og grupper længere fra arbejdsmarkedet (7%).)
- Der skal være større frihed til at indrette sig med fleksibel arbejdstid. Vi ønsker både at folk på overførselsindkomster skal have incitament til at arbejde evt. på deltid. Generelt bør det i højere grad være muligt at indrettes sig med den arbejdstid der passer en bedst.
- For at give bedre muligheder for personer der i dag har svært ved at komme ind på arbejdsmarkedet, skal der skabes rammer, der giver bedre muligheder for at etablere og drive socialøkonomiske virksomheder.

Skatter og afgifter:

- Skattesystemet skal i højere grad beskatte ressourcerforbrug, miljøbelastning og bolig og i mindre grad beskatte arbejdsindkomst og formue.
- Selskabsskatten og definitionen af skattebasen for selskabsskatten skal harmoniseres i EU.
- Det skal kunne betale sig at arbejde og påtage sig merarbejde.

Offentlig økonomi:

- Væksten i det offentlige forbrug skal være lig eller under produktivitetsvæksten i den private sektor. Skattetrykket og størrelsen af den offentlige sektor bør generelt ikke være større end gennemsnittet i EU og de lande vi normalt sammenligner os med..
- Danmark bør ikke have store makroøkonomiske ubalancer, herunder på betalingsbalancen.
- Danmarks finanspolitik skal være holdbar og efterleve et mellemlangsigtet mål om balance på den offentlige saldo. Den strukturelle saldo må ikke være under - 0,5 procent af BNP. Den økonomiske politik skal følge de vedtagne EU-regler, forordninger og aftaler vedrørende den økonomiske politik. Den offentlige gæld skal være under og i god afstand til EU's 60 procents grænsen for bruttogælden.

Offentlige ydelser og overførsler:

- Der skal være et anstændigt og værdigt niveau for offentlig forsørgelse til dem, som ikke kan yde for fællesskabet grundet handicap og sygdom.
- Grundlæggende rettigheder i forhold til velfærd skal lovfæstes. De konkrete ydelser skal udover et grundlæggende niveau udmåles politisk gennem en prioritering i lyset af bl.a. det samlede økonomiske råderum. Der skal indføres en fattigdomsgrænse.
- Det offentliges erhvervsstøtteordninger skal primært medvirke til at sikre ordentlige rammer for nye virksomheder (iværksættere) og generelle tiltag der fremmer eksporten og grøn omstilling.

- Intet handicap – psykisk eller fysisk – skal være en hæmsko for at være et fuldgyldigt medlem af samfundet.
- Det skal gøres økonomisk attraktivt at arbejde på deltid samtidig med man er på f.eks. førtidspension, pension eller anden offentlig forsørgelse. Endvidere skal det altid sikres at det er økonomisk attraktivt at gå fra permanent offentlig forsørgelse til beskæftigelse. Hensigten er at øge det samlede arbejdsudbud da dette er en forudsætning for vækst.
- I dag bygger den danske velfærdsstat på ”gratisprincippet” vedr. offentlige ydelser. I fremtiden må dette gratisprincip i forbindelse med en omlægning af området i endnu højere grad end i dag suppleres med et princip om indtægtsbestemt brugerbetaling. Der skal ske en reform af brugerbetalingen i sundhedsvæsenet med henblik på at harmonisere brugerbetaling på tværs af alle helbredsmæssige specialer og lidelser.

Rammen for bæredygtig vækst:

- Staten skal stræbe efter det ambitiøse mål at bruge mindst 1,5 procent af BNP på forskning og udvikling hvor størstedelen bør bruges på grundforskning, herunder forskning i vedvarende energi.
- Det bør tilstræbes, at man i videst mulig grad har private-offentlige forskningssamarbejder.
- Dansk forskning og uddannelse skal fortsat være på højde med de bedste af vore OECD-lande. Derfor er det vigtigt at sikre samfundsmæssige investeringer i uddannelse og forskning.
- For at sikre kvalitet i efteruddannelser skal der fra offentlig side tilbydes meritgivende forløb på 1-2 års varighed, og udgiften til efteruddannelse i privat eller offentligt regi skal helt eller delvist kunne trækkes fra i skat.
- Den offentlige sektors struktur, styring og ledelse skal udvikles gennem en reform baseret på styrkelse af faglighed, refleksion over effekter, og via øget tillid og forenkling af dokumentation og styring via inddragelse af ledere og medarbejdere i denne. I hele den offentlige sektor skal gennemsigtighed, dialog og effektvurdering øges gennem brug af nye digitale dokumentations- og dialogformer.
- Vi skal tilstræbe at have et varieret erhvervsliv i Danmark.
- Reguleringen af finanssektoren og bankerne skal skærpes for at skærme samfundsøkonomien mod finansielle chok. Globalt skal vi tilslutte os en stærkere regulering og i Danmark skal vi indrette lånemulighederne, så det skaber mindst mulig risici for boligejerne samt andre låntagere.
- Inden 2050 skal Danmarks energiforsyning og infrastruktur basere sig på vedvarende energikilder.

Konkrete tiltag og forslag til ændret politik:

Alle konkrete tiltag og forslag skal ses i sammenhæng med målsætningerne. Målsætninger og konkrete tiltag har overlappende karakter. Det er mest hensigtsmæssigt at indføre visse forslag over en årrække – dosere dem løbende – imens andre forslag er nødvendige at indføre hurtigt og på den helt korte bane.

Arbejdsmarkedet:

- Det bør undersøges i hvilket omfang dagpenge loftet kan hæves, så flere indkomstniveauer har incitament til at indbetale til a-kasser og er dækket i tilfælde af ledighed. Dagpenge bør

gradueres med højeste beløb – maksimal del af indkomsten – i de første 4 måneder, men derefter falde til 60 procent af indkomsten efter halvandet år. Sygedagpenge skal reformeres for at tilgodese de langvarigt syge.

- Udvidelse af green-card ordninger og perioderne for skattefradrag.
- Der skal være frihed i overenskomsterne til at have en fleksibel arbejdstid, så den enkelte uden problemer kan arbejde mere eller mindre end den overenskomstbestemte arbejdstidnomering.
- Der skal indføres en obligatorisk pensionsopsparing for alle borgere over 18 år, så alle sparer op til pension, men med frit valg omkring valg af pensionsfonde. Der skal tages et særligt hensyn til grupper der er på overførselsindkomst så deres rådighedsbeløb ikke påvirkes u hensigtsmæssigt.
- Finansieringsmulighederne for socialøkonomiske virksomheder skal forbedres, herunder skal det gøres muligt for realkreditinstitutionerne at finansiere socialøkonomiske virksomheder. Det skal gøres muligt for de almennyttige boligforeninger at investere deres renteoverskud til at hjælpe lejerne med at skabe kooperative og socialøkonomiske virksomheder.

Skatter og afgifter:

- Personfradraget bør reduceres markant og beskæftigelsesfradraget bør øges tilsvarende. Personer på overførselsindkomst skal kompenseres for reduktionen i personfradraget.
- Antallet af fradragsmuligheder i skattesystemet og antallet af universelle offentlige ydelser reduceres, hvor dette giver samfundsøkonomisk ræson, med henblik på at skabe et mere gennemskueligt skattesystem samt mere gennemskuelighed med hensyn til offentlige støttemuligheder.
- Reform af overførselssystemet herunder en diskussion og udfordring af universalitetsprincippet, ideen om at alle skal have ret til en velfærdsydelse.
- Generelle grønne afgifter på el, vand og varme skal omlægges fra kroner/øre til at være en procentsats af prisen på el, vand eller varme.
- Det skal være muligt at producere bæredygtig el-energi til eget forbrug uden at betale afgifter.
- Virksomheder skal i de gode år skattefrit have lov til at indbetale penge på en konto, som virksomheden kan bruge i de dårlige år. En virksomhedsmæssig pensionsopsparing.
- Der skal indføres en omfattende skattereform der markant letter skatten på arbejde, ophæver fastfrysningen af ejendomsværdibeskatningen, øger ejendomsværdiskatten og sikrer at man generelt finansierer det offentlige gennem skat på ressourceforbrug og grønne afgifter. Derudover bør rentefradraget reduceres. Afgifter på forbrug, som eksempelvis sukkerafgift, skal i størst muligt omfang placeres på forbrugeren og ikke producenten, så virksomheder i Danmark ikke taber konkurrenceevne.

Offentlig økonomi:

- Den forebyggende indsats i sundhedsvæsenet udbygges væsentligt.
- En budgetlov skal binde kommuner og regioner til ikke at overskride de aftalebestemte budgetter med staten. Til gengæld bør kommuner og regioner sikres friheden til selv at regulere deres skatteindtægter.

Offentlige ydelser og overførsler:

- I det omfang det er administrativt rentabelt bør det undersøges om en indtægtsbestemt brugerbetaling på sundhedsydelse er fordelagtigt.
- Der skal laves konkrete handlingsplaner for borgere i den arbejdsdygtige alder der er på offentlig forsørgelse. Herunder forbedring af behandlingsmuligheder for personer på sygedagpenge. Alle muligheder for at komme tilbage på arbejdsmarkedet skal forfølges.
- Der iværksættes en systematisk undersøgelse af mulighederne for at inddrage svage medborgere på førtidspension, invalidepension og kontanthjælp i statens, kommunernes og lokalrådenes mange former for samfundsnyttigt arbejde bl.a. i samarbejde med frivillige organisationer.
- Stigningen i overførselsindkomster skal bestemmes ved lov ift. løbende korrektion (svensk model).

Rammen for bæredygtig vækst:

- Der etableres en lovgivning om en systematisk energibesparende renovering af alle danske ejendomme, og kravene til bygning af nye ejendomme skærpes.
- For at sikre et optimalt kompetenceniveau bør det samlede danske uddannelsessystem gennemgås og justeres kritisk. Der etableres et landsomfattende net af reelle videreuddannelsesmuligheder. VUC skal tilbyde 1 og 2-årige meritgivende uddannelsesforløb der helt eller delvist giver skattefradrag.
- Det foreslås at reformere det danske SU system, så SU'en i højere grad giver incitament til at færdiggøre sin uddannelse hurtigere, og at der generelt gives øget incitament til at bruge sin uddannelse i Danmark
- Universitetsloven reformeres med det sigte at højne kvaliteten på universiteterne ved bl.a. en ledelsesreform, der øger studerendes og videnskabelige medarbejders indflydelse og akademiske frihed, så akademisk kvalitet, og ikke management sættes i højsædet.
- Et velfungerende uddannelsessystem, der leverer højst mulig kvalitet til pengene, herunder en reform af taxametersystemet
- Der iværksættes en målrettet innovation (især via IT og robotter) af offentlige serviceydelser, der dels kan aflaste den offentlige sektor i Danmark, dels kan eksporteres.
- Man gennemfører en nødvendig og fornuftig regulering af bankerne og finanssektoren, og fokuserer en beskatning af banksektoren omkring en lønsumsafgift i Danmark og på EU-plan.
- Det skal undersøges, hvorledes realkreditsystemet kan sammensættes, så det over tid sikre en mere bæredygtig sammensætning af danske lån i ejendom.
- Servicedirektivet i EU skal implementeres og håndhæves på tilfredsstillende vis, hvilket ikke er tilfældet i dag i alle medlemsstater. Det indre marked skal forbedres, effektiviseres og udvides ved at harmonisere rammevilkår.
- Forbedring af rammebetingelserne for frivilligt engagement, social og kooperative virksomheder, f.eks. gennem rammebetingelserne for frivillig foreningsdannelse.
- Der skal nedsættes en kommission der ser på hvordan den private og erhvervsmæssige biltrafik mest effektivt bliver grønnere, dvs. mere miljø- og klimavenlig.
- Der skal nedsættes en kommission til at analysere boligmarkedet bl.a. mht. lånemulighederne, og forholdet mellem det almene og det private boligmarked.